

Tárgy: NKA pályázat szakmai beszámolója

Hiv. szám: NKA 204111/04334

**XVIII. sz. számadáskönyv és 2 db eredeti pergamen armális
restauráltatására az MNL GyMSM Soproni Levéltára számára c. pályázat
szakmai beszámolója**

Az MNL Gy-M-S Megye Soproni Levéltára 1994-től folytatott szisztematikus állományvédelmi tevékenysége részeként. az NKA Közgyűjteményi Kollégiuma 204111/04334 pályázati azonosító számú támogatása értelmében a Kollégium 026/204/20 számú döntésének köszönhetően 744.000 Ft összegű vissza nem térítendő támogatást nyert a Sopron Város Kamarási Hivatal iratai (IV.1009.c.) iratanyagában található 1755. évi számadáskönyvének, valamint Soproni Nemesekre vonatkozó iratok levéltári gyűjteménye (IV. 1025. b.) fondban fellelhető két nemesi armális restauráltatására.

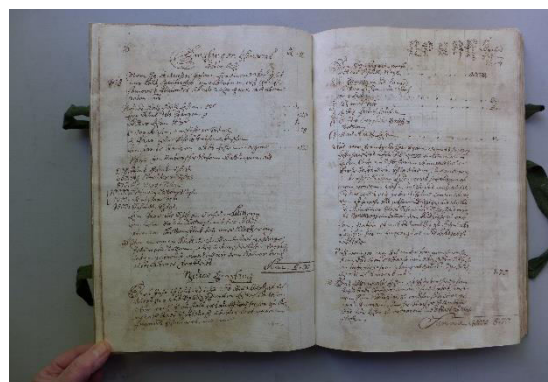
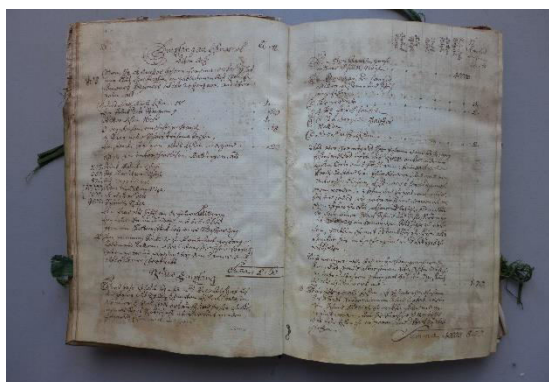
Az elvégzett munkák jelentőségét az is aláhúzza, hogy a számadáskönyv és a nemesi armálisok nemcsak a város gazdálkodásának, de olyan tudományoknak is fontos, gazdag forrásai, mint a művészettörténet. Az NKA támogatásának köszönhetően Sopron gazdag levéltári forrásbázisából a reneszánsz és a barokk korra vonatkozó egyedi dokumentumokat sikerült megmenteni. Ezúton szeretnénk az NKA Közgyűjteményi Kollégiumának köszönetet mondani, hogy támogatásával a számadáskönyv restaurálását lehetővé tette.

Sopron, 2021. június 21.

Dominkovits Péter
levéltár-igazgató

Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára

Cím: 9400 Sopron, Fő tér 1.
Telefon: 99/312-198
E-mail: info.sopron@mn.gov.hu

Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára

Cím: 9400 Sopron, Fő tér 1.

Telefon: 99/312-198

E-mail: info.sopron@mn.gov.hu

Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára

Cím: 9400 Sopron, Fő tér 1.

Telefon: 99/312-198

E-mail: info.sopron@mn.gov.hu

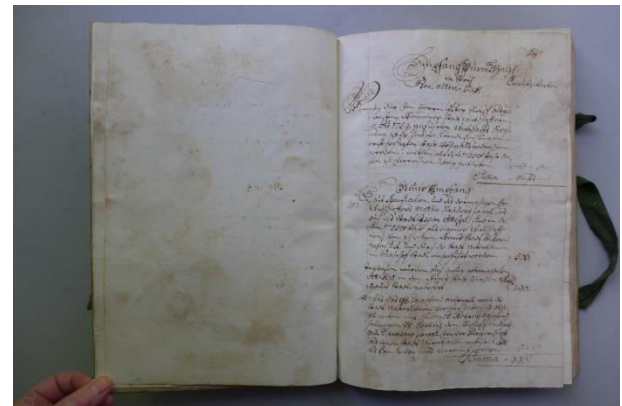
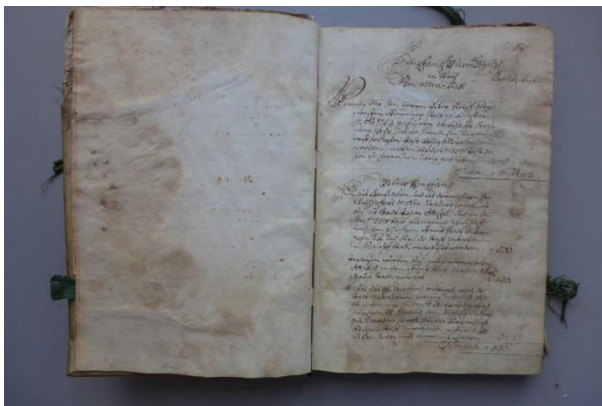
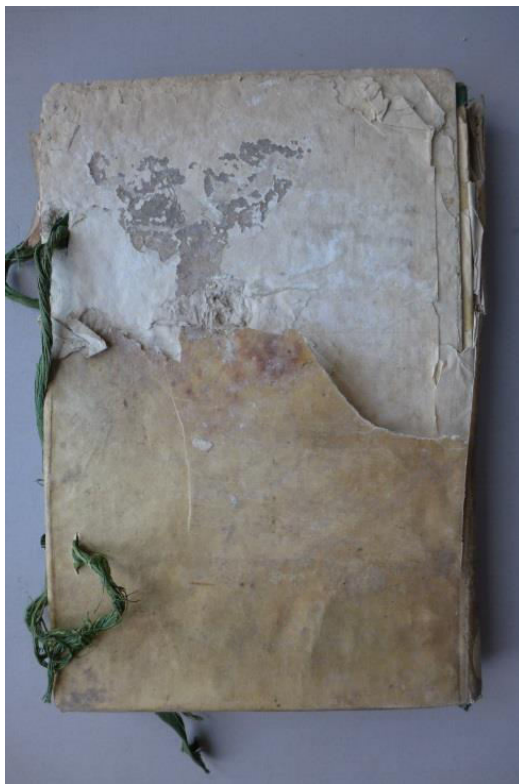
ARS ALBA RESTAURÁTOR BT, Szentendre, Alkotmány u. 14.,
tel/fax: 26-315-456, www.arsalba.hu

Szakmai beszámoló és restaurálási dokumentáció

A Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára felkérésére a következő munkákat végeztük.

I. tétel - Sopron Város Kamarási Hivatal iratai (IV.1009.c.) 1755.

311 írott, 11 üres oldal, méretei: 230 x 345 x 34 mm

Restaurálás előtti és utáni képek

Restaurálás előtti állapot:

Víz- és penészfertőzést szenvedett egészpergamen kéziratos kötet. A **háttábla** borítása félig elveszett. A málló **papírtáblákról** levált a pergamen, a gerinc sérült, szakadt. A gerincen régi papírcímkék. Az előtáblán a pergamenbe díszes címke körvonalait karcolták/rajzolták, benne piros írónnal az 1755-ös évszám. A pergamen alatt több papírból készült kasírozás is volt, ezek nagyon rossz állapotúak. Arcnál a két pár zöld **kötőszalag** szálaira bomlottan maradt meg. **Metszése** pirosra festett. Négy **pergamencsík bordája** van, mindegyik még két réteg papírral megerősítve. Nyílásban töröttek, merevek, deformáltak. A **fűzés** ún. végigfűzött, a kenderzsineg fűzőszál sok helyen szakadt, elengedett. **Oromszegői** ugyanabból a zöld szalagból készültek, mint amit kötőszalagnak is használtak. Díszítés, hímzés nincs a szalagon. Az alsó leesett, de a kötetbe csúsztatva megtaláltuk. A **lapokon** kiterjedt víz- és penészfolt, az érintett területeken a tinták elhalványultak. Az enyvezőanyag szinte teljesen kiázott. A 309. oldalon sellakk pecsét, a a 84. és 85. lap közé becsúsztatott beírt lapból tépett könyvjelző. **Előzékein** vastag penésztelepek láthatóak, részben fekete, részben sárga színűek. Az első előzéke eléfűzött levélpár, míg hátul az utolsó ív utolsó lapját ragasztották ki tükörnek. Papír **betáblázócsíkjai** középen meghajtott ívecskék, csak ragasztva voltak a tükrök élére, nem fűzték át. Elöl két összehajtott **kéziratos füzet** volt a könyvtestbe csúsztatva. Irkafűzéssel összeerősített két ív. A nagyobbik utolsó lapján felzetes ostyapecsét.

Elvégzett beavatkozások:

- Restaurálás előtti és utáni dokumentáció elkészítése.
- Fertőtlenítés formaldehid ultrahangos párasításával.
- Száraz tisztítás, portalanítás, a kötet szétszedése a fűzés mód dokumentálásával.
- A tinták ne bizonyultak vízérzékenynek, a papír savtartalma 5-6 közötti pH értékeket mutatott.
- A lapok mosása, savtalanítása, a hiányok kiegészítése papírontással. A gyengült helyeken utánenyvezés metilcellulózzal.
- Az előzéktükrök megkasírozása japán fátolpapírral, az eredeti betáblázócsíkok kiegészítése, konzerválása.
- A két papírfüzet eredeti fűzését nem bontottuk fel, egyben mostuk, kiegészítése kézzel történt japánpapírral.
- Az eredeti táblák konzerválása: mosás, savtalanítás, hiányok kiegészítése japánpapírral, kasírozás két oldalról itatós papírral.
- A kötet fűzése új, az eredeti nyomán készült három rétegű (egy pergamen és két papír) szalagokra.
- A gerinc gömbölyítése, a bordaközökbe japánpapírból hüvelyszerűen kialakított gerinckasírozás került (ragasztó: keményítő, enyv).
- Az oromszegők mosása, megtámasztása japánpapírral, visszarakasztása.
- A pergamen hiányainak kiegészítése valódi pergamennel.
- Kötőszalagok cseréje hasonló szélességű zöld pamut szalagra. Eredetieket melléeltük.
- Tároló doboz készítése.

Melléklet: két becsúsztatott kéziratos füzet, eredeti kötőszalagok maradványai, eredeti pergamencsík bindek, fűzőszál töredék

II.tétel - 1582.02.19. Pozsony, Rudolf császár címeres levele Hajjas Ferenc részére (Lad. XLIV. et TT.Fasc.1.Nr.v.), méretei: 70,5x52,5 cm + 12,5 cm plica, pecsét átmérő: 12,5 cm

A címeres levél restaurálás előtt és után

Restaurálás előtti állapot:

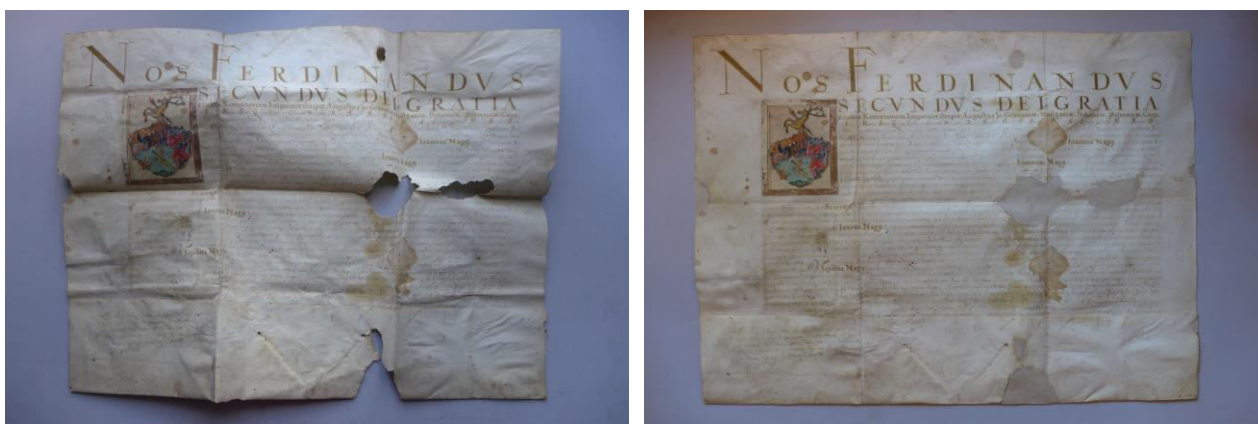
Pergamenre készült címeres levél, viasz **függőpecséttel**. A pergamen kiszáradt, deformálódott, nagyobb **rozsdafoltokkal** szennyezett. A rozsdas a hordozó anyagát is átmarta. A tinta több helyen, főleg a hajtásokban kihalványult. Az arany és piros tinták viszonylag jó megtartásúak. A **címerkép** festékei kopottak, de nem peregnek. Két helyen (alul a zöld mezőben és a sisakon álló páncélos vitéz fejénél) jelentős beszakadás, hátulról öntapadós ragasztószalaggal megtámasztva. A pecsét és a zsinór mérsékelten szennyezett.

Elvégzett beavatkozások:

- Restaurálási előtti és utáni dokumentáció készítése.
- Száraz tisztítás, portalanítás, a rozsdás pergamenfelületek kiemelése ott, ahol nem érint szöveget.
- A hátoldalról a ragasztószalag eltávolítása szárazon.

- A pergamen párakamrás lágyítása, majd feszítve történő szárítása.
- A pergamen hiányainak pótlása tussal sötétített vastag japánpapírral. Ragasztó: rizseményítő.
- A pecsét és a pecsétzsinór konzerválása, tisztítása zsírkoholszulfát habjával.
- Savmentes tárolódoboz készítése.

III.tétel - 1622.07.06 - II. Ferdinánd armálisa Nagy János és fiai Pál és Mihály részére (Lad. XLIV. et TT.Fasc.1.Nr.zs.), méretei: 70x48 + 13,5 cm plica

A címeres levél restaurálás előtt és után

Restaurálás előtti állapot:

Pergamenre készült címeres levél, viasz **függőpecsétje elveszett**. A pergamen kiszáradt, deformálódott, vízfoltos és többek között madárürüléktől szennyezett. **Egerrágásból** eredő jelentős méretű hiányokkal. A tinta halványult. Az arany betűk viszonylag jó megtartásúak, de a címerkép aranyozása és a kék festékek kopottak.

Elvégzett beavatkozások:

- Restaurálási előtti és utáni dokumentáció készítése.
- Száraz tisztítás, portalanítás, a darabos ürülékmaradványok szikével történő eltávolítása.
- A pergamen párakamrás lágyítása, majd feszítve történő szárítása.
- A pergamen hiányainak pótlása tussal sötétített vastag japánpapírral. Ragasztó: rizseményítő.
- Savmentes pallium készítése.

Felhasznált anyagok:

- **papír savtartalmának mérése:** Merck féle finomskálás indikátorpapírral, extraktumban
- **száraz tisztítás:** mikroszálas kendő, gyurmaradír (Faber Castell Knetgummi), elefánt radír (Hardhmuth), a pergamenek esetében polírpapír is
- **savtalanítás:** kalcium-hidroxid fürdőben 8,5 pH-n
- **ragasztók:** metilcellulóz = Glutofix 600 : ragasztáshoz 5%, utánenyvezéshez 1,5 %-2% töménységben, bőrenyv (PannonColor), rizskeményítő (Gabi Kleindorfer)
- **japánpapír:** Paper Nao, Tokyo, 16-32 g/m² súlyú kozo alapú papírok, Holló tussal színezve a címeres leveleknél
- **ítatós papír:** Macherey-Nagel gyártmány, MN 813 kód
- **öntőpép:** Fabriano Ingres Giallo és Avorio beőrölt rostjai és a Hámori Papírmalom alfa-cellulóz rostjai
- **pergamen:** Ziegler Bőr, Pilisvörösvár
- **pecsét és pecsétzsinór tisztítás:** Genapol zsíralkoholszulfát habja (Reanál vegyszerbolt)
- **savmentes palliumok:** Cardiera di Cordenons, Flora, 240 g/m², ISO 9706
- **savmentes doboz a pecsétetes címeres levél számára:** Canson Double kraft 1450 g/m²
- **BOP polipropilén zacskók**

Szentendre, 2021. április 26.

Fehrentheil Henriette

A Magyar Restaurátorok Egyesületének tagja

ARS ALBA Bt.
2000 SZENTENDRE
ALKOTMÁNY U. 14.
T: 26/315-456